

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Dekan: prof. Ing. Dušan Húska, PhD.

**Hodnotenie sociálnych indikátorov trvalo udržateľného rozvoja
mesta Prievidza
Bakalárska práca**

Katedra trvalo udržateľného rozvoja

Vedúci katedry: Ing. Monika Tóthová, PhD.

Vedúci bakalárskej práce: Ing. Martin Hauptvogel

Alexandra Drdulová

Nitra 2008

ABSTRAKT

Témou bakalárskej práce bolo zhodnotenie sociálnych indikátorov trvalo udržateľného rozvoja mesta Prievidza. Základom pre jej vypracovanie je Agenda 21 a hlavnou témou je trvalo udržateľný rozvoj. Hlavným cieľom bolo analyzovať vybrané ukazovatele TUR v sociálnej sfére. Hodnotenými indikátormi sú miera nezamestnanosti, čistý migračný pomer, koeficient populačného rastu a hustota obyvateľstva

V práci sme poukázali na výsledky analýz jednotlivých indikátorov a vyhodnocovali za jednotlivé roky. Nakoniec sme hodnoty porovnávali so Slovenskou republikou, krajom Trnavským, Trenčianskym, Banskobystrickým, Bratislavským a tiež s východoslovenskými krajmi.

Najvýznamnejším faktorom, ktorý ovplyvňuje rozvoj mesta je štruktúra a vývoj obyvateľstva. Zistili sme, že mesto Prievidza zaznamenáva pozitívny prirodzený prírastok, stráca však obyvateľov predovšetkým emigráciou.

Kľúčové slová

Trvalo udržateľný rozvoj, Agenda 21, nezamestnanosť, migračný pomer, populačný rast a hustota obyvateľstva, mesto Prievidza.

ABSTRACT

The main idea of this bachelor work was to evaluate the social indicators of sustainable development in Prievidza. Presented work has been prepared on the basis of Agenda 21 and the main topic is sustainable development. The major propose was to analyse chosen indexes of sustainable development in social fields. The evaluated indicators are the degree of unemployment, the migration ratio, coefficient of the the population growth and the density of population.

In this work, we presented an analyses of above mentioned individual indicators and we evaluated several years values of them. At the conclusion we balanced the results of Slovak republic with district of Trnava, Banská Bystrica, Bratislava, Trenčín and some districts from the East part of the state.

The most significant factor, which is affecting the development of the town is the structure and evolution of population. We discovered, that Prievidza city is denoting positive natural growth, but is losing inhabitants for the emigration on the other side.

The key words

Sustainable development, Agenda 21, The Unempoyment, The migration ratio, The Population growth and The Density of population, Prievidza.

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Podpísaná Alexandra Drdulová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Hodnotenie sociálnych indikátorov trvalo udržateľného rozvoja mesta Prievidza“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak hore uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre, 12. februára 2008

.....
podpis autora práce

POĎAKOVANIE

Touto cestou vyslovujem poďakovanie môjmu konzultantovi Ing. Martinovi Hauptvoglovi za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

V Nitre, 12. februára 2008

.....

podpis autora práce

POUŽITÉ OZNAČENIE

ECI	Spoločné európske indikátory (European Common Indicators)
EPA	Agentúra na ochranu životného prostredia (Environmental Protection Agency)
EÚ	Európska únia
CHKO	Chránená krajinná oblasť
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MÚ	Mestský úrad
NP	Národný park
OECD	Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OSN	Organizácia spojených národov
SR	Slovenská republika
ŠÚ	Štatistický úrad
TUR	Trvalo udržateľný rozvoj
ÚPSVR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

OBSAH

ÚVOD	8
1 PREHĽAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	9
1.1 Základná charakteristika trvalo udržateľného rozvoja a vývoj pojmu ..	9
1.2 Indikátory trvalo udržateľného rozvoja.....	10
1.3 Agenda 21	12
2 CIEĽ PRÁCE	13
3 METODIKA PRÁCE	14
3.1 Charakteristika sledovaného územia.....	14
3.1.1 Klimatické pomery	15
3.1.2 Geológia, Fauna a Flóra	15
3.1.3 Historická charakteristika a súčasnosť	16
3.2 Hodnotené sociálne indikátory trvalo udržateľného rozvoja	16
3.2.1 Čistý migračný pomer	17
3.2.2 Koeficient populačného rastu.....	17
3.2.3 Miera nezamestnanosti	17
3.2.4 Hustota obyvateľstva.....	18
4 VÝSLEDKY PRÁCE.....	19
4.1 Čistý migračný pomer	19
4.2 Koeficient populačného rastu.....	20
4.3 Miera nezamestnanosti	21
4.4 Hustota obyvateľstva.....	22
5 DISKUSIA.....	24
6 NÁVRH NA VYUŽITIE VÝSLEDKOV	26
7 ZÁVER.....	27
8 POUŽITÁ LITERATÚRA	28
PRÍLOHY	32

ÚVOD

Život na našej planéte existuje viac ako 3 miliardy rokov. Za toto obdobie sa rozvinul do súčasnej bohatosti druhov a foriem. Z pôvodných foriem života sa vyvinuli 3 veľké ríše: živočíchy, huby a rastliny. V priebehu posledných 500 – 600 miliónov rokov sa podmienky na Zemi utvárali tak, že rozmanitosť druhov sa neustále zvyšovala. Tento trend bol prerušovaný zmenami klímy spôsobenými erupciami sopiek, zrážkami s asteroidmi a podobne, čo bolo spojené s vymieraním druhov. Sú predpoklady na to, aby sa dosiahol udržateľný rozvoj na Zemi? Nikto zatiaľ nemá celkom jasnú predstavu o tom, čo bude od ľudstva požadované, aby sa dosiahol udržateľný rozvoj na Zemi. Preto problém dosiahnutia udržateľnosti nespočíva v tom, ako ľudia veci robia, ale v tom, ako ľudia veci vnímajú (Demo, 2007).

Udržateľnosť je problém ľudského rozvoja so všetkými etickými, kultúrnymi, sociálnymi, náboženskými, politickými, občianskymi a právnymi dôsledkami, ktoré vyžaduje. Napríklad zníženie pôrodnosti na udržateľnú úroveň, znamená zaoberať sa širokou škálou vecí, vrátane rovnoprávnosti pohlaví, ekonomickej rovnoprávnosti, zdravotnej starostlivosti, vzdelania, kontroly pôrodnosti, sociálnych istôt a náboženských pravidiel. Výrub tropických dažďových pralesov sa nezastaví, pokiaľ sa nebudeme zaoberať takými problémami, ako je demokracia, ľudské práva, vlastnícke práva a medzinárodný obchod. Vyriešenia problémov neudržateľnosti veľkomiest na celom svete znamená riešiť rovnaké problémy a ešte mnoho ďalších, ako je napríklad to, ako financovať udržateľnú verejnú hromadnú dopravu a ako nájsť zamestnanie pre milióny chudobných, ktorí každý rok utekajú do veľkomiest. Dosiahnutiu trvalej udržateľnosti bráni teda veľa prekážok, ktoré sú veľmi zložité, neveriteľne poprepletané a často až neprekonateľné. Nie sú to len problémy našej generácie, ale tiež problémy tých, ktorí ešte nie sú narodení. Sú to problémy detí a detí týchto detí. No a taktiež sú to problémy ďalších druhov na planéte, ako v súčasnej dobe, tak i v budúcnosti (Gladwin a i., 1995).

1 PREHLAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 Základná charakteristika trvalo udržateľného rozvoja a vývoj pojmu

Prístupy k pojmu „trvalo udržateľný rozvoj“ (sustainable development) v medzinárodnom meradle sú v súčasnosti veľmi rôznorodé. Pojem sa formuluje z najrôznejších hľadísk. Termín trvalo udržateľný a jeho rôzne spojenia a modifikácie (trvalá udržateľnosť, trvalo udržateľný život, trvalo udržateľné hospodárenie, trvalo udržateľná budúcnosť a podobne) sa stávajú módnymi. V našej politickej sfére sa ujal medzinárodne používaný termín – trvalo udržateľný rozvoj (na označenie integrácie troch dimenzií – ekologickej, ekonomickej a sociálnej), vo výskumných témach, najmä ekologických sa však používa aj termín trvalá udržateľnosť, lebo sa vzťahuje na riešenie len jednej dimenzie – ekologickej (ekosystém, krajina, resp. krajinný systém), hoci v nevyhnutnom kontexte s dvoma ďalšími (Izakovičová, 1997).

Za jednu z prvých definícií TUR môžeme považovať definíciu autorov prvej správy Rímskeho klubu – Medze rastu, ktorí ho definujú ako *taký stav globálnej rovnováhy, pri ktorej sa počet obyvateľov Zeme a kapitál udržiavajú na viac menej konštantnej úrovni a tendencie pôsobiace na rast, či pokles týchto veličín musia byť pod dôslednou kontrolou* (Meadows, Meadows, Randers, 1972).

Podľa Redclifta (1987) použitie pojmu trvalá udržateľnosť spadá do začiatku 70. rokov. Používa sa na označenie *takého spoločenského rozvoja, ktorý zohľadňuje a rešpektuje prírodné podmienky. Hlavným cieľom trvalej udržateľnosti je zosúladenie hospodárskeho rozvoja s ochranou prírody, prírodných zdrojov a životného prostredia.*

Zo širokej škály definícií trvalo udržateľného rozvoja ako najakceptovanejšie možno považovať definície pochádzajúce zo správy Naša spoločná budúcnosť, ktorú spracovala Svetová komisia pre životné prostredie a rozvoj pod vedením Brundtlandovej v roku 1987:

- *trvalo udržateľným rozvojom sa označuje rozvoj uspokojujúci potreby súčasných generácií bez ohrozenia schopnosti uspokojovania potrieb budúcich generácií,*
- *trvalo udržateľný rozvoj predstavuje proces zmeny vedúci k harmonizácii využívania prírodných zdrojov, smerovania investícií, orientácie technologického rozvoja a inštitucionálnych zmien a k zvyšovaniu potenciálu uspokojovania ľudských potrieb súčasných i budúcich generácií.*

Integrovaný aspekt trvalej udržateľnosti zdôrazňujú najmä definície trvalej udržateľnosti ekologicky orientovaných autorov (Chiras 1993, Vavroušek 1984, Viederman 1996).

Turner (1988) definuje pravidlá ochrany pre udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov takto:

- zachovanie regeneračnej kapacity obnoviteľných zdrojov a vyhýbanie sa znečisteniu nad mieru biosférických kapacít asimilácie odpadov.
- plánované technologické zmeny podporujúce prechod od neobnoviteľných zdrojov k obnoviteľným zdrojom.
- fázová politika využívania neobnoviteľných zdrojov.

Za základný dokument trvalo udržateľného rozvoja sa považuje *Deklarácia o životnom prostredí a rozvoji (RIO deklarácia)*, ktorá obsahuje 27 zásad TUR. Návod, ako tieto zásady uvádzať do života, predstavuje AGENDA 21.

Rio deklarácia vznikla namiesto očakávanej Charty Zeme po tom, čo delegácie konštatovali, že štáty ešte nie sú dostatočne pripravené dohodnúť sa o ochrane životného prostredia a o rozvoji na úrovni charty. Deklarácia teda „deklaruje“, čo by štáty mali považovať za povinnosť pre zachovanie života na Zemi do budúcnosti.

1.2 Indikátory trvalo udržateľného rozvoja

V súčasnosti, vo vedeckej a odbornej literatúre je vypracovaných niekoľko definícií indikátorov. Tak napr. OECD (1993) charakterizuje indikátory ako *parametre alebo hodnoty odvodené z parametrov, ktoré dávajú informáciu o stave určitého javu, o životnom prostredí respektíve území.*

EPA (1995) definuje indikátory ako *určité parametre (t. j. merateľné alebo pozorovateľné veličiny), alebo ako určité hodnoty derivované z parametrov, ktoré poskytujú dôležité informácie o charakteristikách alebo trendoch (zmenách) v životnom prostredí, v ľudských aktivitách alebo vzájomnom vzťahu medzi človekom a životným prostredím.*

Rodenburg (1996) charakterizuje indikátory ako *presné štatistické miery, merateľné porovnateľným spôsobom v čase a priestore s jasným sociálnym cieľom.*

Nixon a Frod (1996) si predstavujú pod termínom indikátor *užitočný nástroj na uľahčenie manažmentu lokálnych, regionálnych a národných koncernov.*

Murcott (1997) definuje indikátory ako *miery, ktoré zjednodušujú a kvantifikujú informácie, predstavujú pritom model lepšej komplexity reality a slúžia na meranie kritérií.*

Hart (1998) chápe termín indikátory ako *spôsob na meranie, označovanie, zdôrazňovanie a riešenie problémov s väčšou alebo menšou presnosťou, alebo ako znak, príznak alebo index, ktorý sa používa na demonštrovanie vizuálneho stavu systému.*

V našej literatúre ich najvýstižnejšie charakterizoval Huba (1996), ktorý uvádza, že *„indikátory trvalej udržateľnosti predstavujú spravidla merateľné parametre, ktoré čo najvýstižnejšie charakterizujú posudzovanú realitu, trend a podobne z hľadiska jej kompatibility s princípom (zásadami) a kritériami trvalej udržateľnosti“* a Izakovičová (1996), podľa ktorej sú indikátory *špeciálne vyrobené, alebo transformované dáta, ktoré podávajú podstatné informácie o rozvoji spoločnosti hospodárskym a politickým subjektom aj verejnosti.*

Zjednodušene sa dá povedať, že indikátory trvalo udržateľného rozvoja predstavujú určité kvantifikované a kvalifikované informácie, ktoré pomáhajú objasniť, ako sa menia vzťahy a procesy v životnom prostredí a spoločnosti v určitom čase (Krasnec, 1999).

Ich dôležitosť a potreba vyplýva z ich troch základných funkcií (Sustainable Development, 1994):

- zjednodušovanie, uľahčovanie (simplification)
- kvantifikácia (quantification)
- komunikácia, informácia (communication)

1.2.1 Indikátory trvalo udržateľného rozvoja na regionálnej a miestnej úrovni

Okrem medzinárodnej a národnej úrovne je dôležité vyhodnocovať pokrok v oblasti udržateľného rozvoja aj na nižších úrovniach. Indikátory na regionálnej úrovni sú doposiaľ zriedkavé, na hodnotenie indikátorov je však veľmi vhodnou základňou miestna úroveň.

V rámci EÚ sa od roku 2000 vyvinulo a hodnotilo niekoľko indikátorových systémov určených najmä pre mestá. V rokoch 1999–2003 bola realizovaná široká iniciatíva smerujúca k vyhodnocovaniu indikátorov udržateľného rozvoja európskych miest, tzv. *spoločné európske indikátory* – European Common Indicators (Anonymus, 2003). Navrhnutý bol výsledný súbor 10 indikátorov, ktoré boli vyhodnotené do r. 2003 celkovo v 42 modelových samosprávach (mestách a regiónoch).

Medzi povinné indikátory ECI patrí:

1. spokojnosť občanov s miestnou komunitou
2. miestny príspevok ku globálnym klimatickým zmenám
3. miestna mobilita a doprava cestujúcich
4. dostupnosť miestnej verejnej zelene a miestnych služieb
5. kvalita miestneho ovzdušia

Okrem povinných indikátorov boli tiež vyhodnotené indikátory dobrovoľné:

6. doprava detí do školy
7. trvalo udržateľný manažment samosprávy a miestnych podnikateľov
8. znečistenie životného prostredia hlukom
9. trvalo udržateľné využívanie krajiny
10. produkty podporujúce trvalú udržateľnosť

1.3 Agenda 21

Agenda 21 je program všestrannej starostlivosti o životné prostredie a rozvoj ľudstva v 21. storočí prijatý v dňoch 3.–14. júna 1992 na Konferencii o životnom prostredí a rozvoji v Riu de Janeiro.

Agenda 21 vysvetľuje, že populácia, spotreba a technológie sú hlavnými hnacími silami pri zmene životného prostredia a udržateľného rozvoja Zeme. Ponúka koncepcie a program, ktoré dosiahnu udržateľnú rovnováhu medzi spotrebou, populáciou a medzi veľkosťou populácie, ktorú je schopná Zem užiť. Popisuje niektoré z technológií a techník, ktoré sa musia vyvinúť pre zabezpečenie ľudských potrieb pri citlivom zaobchádzaní s prírodnými zdrojmi. Zaoberá sa chudobou, nadmernou spotrebou, zdravím, vzdelávaním, veľkomestami aj vidiekom. Hovorí, že udržateľný rozvoj je spôsob, ako odstrániť chudobu a obmedziť devastáciu životného prostredia.

Hlavnou témou Agendy 21 je potreba odstrániť chudobu tým, že sa chudobným sprístupnia zdroje, ktoré sú pre ich život potrebné v súlade s udržateľným rozvojom.

Prijatím Agendy 21 priemyselné krajiny uznali, že hrajú dôležitejšiu úlohu pri zlepšovaní životného prostredia na Zemi ako chudobné krajiny.

Agenda 21 apeluje na vlády, aby prijali medzinárodné stratégie pre udržateľný rozvoj. Podľa Agendy 21, iba globálne partnerstvo zabezpečí všetkým krajinám bezpečnejšiu a lepšiu budúcnosť.

2 CIEĽ PRÁCE

Sociálny aspekt TUR vychádza zo základného faktu, že skutočným bohatstvom spoločnosti sú jej ľudia. Cieľom TUR by preto malo byť vytvorenie takého prostredia, ktoré umožní prežiť ľuďom dlhý, zdravý, plnohodnotný a tvorivý život.

Cieľom predkladanej práce je analýza vybraných sociálnych indikátorov trvalo udržateľného rozvoja v meste Prievidza (miera nezamestnanosti, čistý migračný pomer, koeficient populačného rastu a hustota obyvateľstva).

Výsledky boli porovnávané so Slovenskou republikou, s východoslovenskými krajinami a tiež s krajinami Trenčianskym, Bratislavským, Trnavským či Banskobystrickým. Niektoré hodnoty sme porovnávali aj s okresmi: Rimavská Sobota, Revúca, Kežmarok, Trebišov, Veľký Krtíš, Rožňava, Lučenec a Bratislava. Bolo analyzované obdobie od roku 2003-2007.

3 METODIKA PRÁCE

3.1 Charakteristika sledovaného územia

Skúmané územie mesta Prievidza (Prílohy Obr. 1) je vymedzené na báze administratívnych hraníc. Zahŕňa katastrálne územie mesta Prievidza s časťami Staré mesto (Prievidza I), Píly (Prievidza II), Necpaly (Prievidza III), Kopanice (Prievidza IV) a Štvrte (Prievidza V). Časť Štvrte tvoria katastrálne územia pričlenených obcí Malá Lehôtka, Hradec a Veľká Lehôtka. K integrácii pôvodne samostatnej obce Necpaly nad Nitrou došlo v roku 1944, Malá Lehôtka a Hradec boli k mestu pričlenené v roku 1960 a Veľká Lehôtka v roku 1976. Prímestské štvrte majú vidiecky charakter a v prípade týchto pôvodne samostatných obcí zatiaľ nedošlo k úplnému funkčnému a stavebnému spojeniu s vlastným mestom.

Územie mesta sa nachádza v prechodnej oblasti medzi stredným a západným Slovenskom v centrálnej časti Hornonitrianskej kotliny, rozprestierajúc sa prevažne v jej podcelku zvanom Prievidzská kotlina. Kotlinu obklopujú predhoria Strážovských vrchov, Žiaru a Vtáčnika. Dôležitú úlohu pri vzniku a rozvoji osídlenia mesta mala aj konfigurácia riečnej siete, najmä dvoch hlavných tokov, a to Handlovky a Nitry, medzi ktorými sa v centrálnej časti územia na pravom brehu Handlovky začali usadzovať prví obyvatelia.

Mesto Prievidza je administratívnym i prirodzeným centrom okresu Prievidza. Rozloha vymedzeného územia je 43,06 km² a k 1. januáru 2007 tu žilo 51 646 obyvateľov. Z hľadiska správneho členenia je Prievidza centrom jedného z piatich obvodov Trenčianskeho kraja, zahŕňajúc pritom okresy Prievidza a Partizánske. Vo veľkostnom rebríčku slovenských miest podľa počtu obyvateľov (rok 2005) je Prievidza na 11. mieste v spoločnosti miest Trenčín, Poprad, Zvolen a Považská Bystrica.

Najbližším mestom sú Bojnice, ktoré s Prievidzou priamo susedia a tvoria takmer súmestie. Bojnice sú známe romantickým zámkom vystavaným na mieste pôvodného gotického a renesančného hradu (Prílohy Obr. 3). Vďaka mnohým zaujímavým aktivitám, ktoré sa tu organizujú, sa zámok stal najnavštevovanejším múzeom na Slovensku. Stretnúť tu možno sokoliarov, skupinu historického šermu a preniesť sa do dávnej minulosti pri sledovaní historických scén. Pri zámku, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou, sa nachádza atraktívny park s mohutnými lipami a zoologickou záhradou. V malej vzdialenosti od Prievidze sa nachádzajú i ostatné mestá okresu Prievidza, a to Nováky (10 km) a Handlová (18 km). Od krajského mesta je Prievidza vzdialená 68 km, čo svedčí o okrajovej polohe mesta v rámci

kraja. Od Bratislavy je Prievidza vzdialená 170 km, pričom hlavné mesto SR je zároveň i najbližším veľkomestom k Prievidzi podľa cestných vzdialeností.

3.1.1 Klimatické pomery

Podľa údajov meteorologickej stanice nachádzajúcej sa v Prievidzi priemerná ročná teplota vzduchu dosahuje 8,8 °C, najteplejším mesiacom je júl (priemerná teplota 18,9 °C) a najchladnejším je január (priemerná teplota -1,6 °C). Ročne sa tu v priemere vyskytuje 50 a viac letných dní (s denným maximom teploty vzduchu aspoň 25 °C) a vyše 100 mrazových dní (s denným minimom teploty vzduchu nižším než 0 °C).

Popri teplote vzduchu sú rozhodujúcim ukazovateľom klímy zrážky. Ročný chod zrážok je jednoduchý s maximom v júli (97 mm) a minimom v marci (41 mm). V jarých mesiacoch sa úhrn zrážok zvyšuje a vrcholí v lete, kedy sú časté letné búrkové lejaky. V zimných mesiacoch výdatnosť zrážok (zväčša vo forme snehu) klesá, priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je 60 až 80. Priemerný ročný úhrn zrážok je 697 mm (MÚ Prievidza, 2007)

3.1.2 Geológia, Fauna a Flóra

K najdôležitejším zdrojom nerastných surovín Prievidze a okolia patria ložiská hnedého uhlia a lignitu. Uhoľné ložiská v handlovsko-nováckej hnedouhoľnej panve predstavujú v súčasnosti jedno z hlavných ložísk ťažby prírodných zdrojov na Slovensku vôbec. Mimo ložísk hnedého uhlia a lignitu sa na území mesta nachádza ešte tehliarska hlina, ďalšie surovinové zdroje svojím významom neprekračujú miestnu úroveň.

Z celkovej rozlohy katastra Prievidze 4 306 ha tvorí poľnohospodárska pôda 1 753 ha (s prevahou ornej pôdy), lesné pozemky 1 530 ha (s prevahou hospodárskych lesov) a vodné plochy 48 ha. Plošne najvýznamnejším pôdnym druhom na území mesta sú hlinité pôdy, ktoré sa vyskytujú takmer na celom území katastra. Ílovito-hlinité až ílovité pôdy sa nachádzajú v severovýchodnej časti územia (Necpaly). Piesčito-hlinité pôdy dominujú na juhovýchode územia v pohorí Vtáčnik v nadmorskej výške nad 500 m.

Osud pôvodných živočíšnych spoločenstiev je spätý s pôvodnou vegetáciou, odstránením ktorej sa rozpadli, ich jedince sa odsťahovali, vyhynuli alebo prispôsobili novým podmienkam. V súčasnosti sa v danom území vyskytujú živočíšne spoločenstvá lesov; polí a lúk; vôd, močiarov a brehov; ako i ľudských sídlisk. Zoogeograficky patrí predmetné územie do podkarpatského úseku Provincie listnatých lesov.

Na území mesta sa nachádzajú dve maloplošné chránené územia: 1. Hradisko (1,7 ha) a 2. Kobylince (2,51 ha), ktoré ako prírodné pamiatky patria do najvyššieho 5. stupňa ochrany. Veľkoplošné chránené územia typu CHKO či NP na územie nezasahujú.

3.1.3 Historická charakteristika a súčasnosť

Územie mesta bolo osídlené už v mladšej dobe kamennej. Prvá písomná zmienka o Prievidzi je v listine Zoborského opátstva z roku 1113. Výhodné hospodárske podmienky, rozvoj remeselnej výroby a rastúci obchod vytvorili predpoklady, aby sa z trhovej osady stalo mesto. Najstaršie cesty vytvorili súkenníci, krajčíri, gombičkári a mäsiari. Doplnkovým zamestnaním remeselníkov bolo poľnohospodárstvo. Pestovali ovos, vinnú révu, šafran. Venovali sa aj ovocinárstvu a sušené ovocie vyvážali do susedných žúp. V meste sa nachádza významná kultúrna pamiatka - barokový kostol a kláštor piaristov z druhej polovice 17. storočia (Prílohy Obr. 2). Architektúra a nástenné maľby tohto vzácného klenotu patria medzi najhodnotnejšie barokové celky nielen na Slovensku, ale aj v strednej Európe.

Mesto je centrom štátnych úradov, podnikových riaditeľstiev, predstavenstiev firiem, ale aj strediskom bankových a finančných inštitúcií, tiež množstva školských zariadení, vrátane vysokoškolských a sídlom kultúrno-výchovných ustanovizní a záujmových zoskupení. K mestu Prievidza však patrí najväčšie množstvo zelene a zelených plôch, ktoré prináša prívlastok najzelenšie mesto. Mesto Prievidza patrí medzi mestá s najväčším počtom obchodov a obchodnej plochy na počet obyvateľov, čo svedčí o jej významnom podiele na hospodárskom dianí nielen v regióne, ale na celom Slovensku.

A ten posledný prívlastok akosi predznačuje budúcnosť tohto mesta. Prievidza je mestom s najväčším počtom športovísk, čo nepochybne vytvára jedinečnú záruku budúcich generácií.

3.2 Hodnotené sociálne indikátory trvalo udržateľného rozvoja

V meste Prievidza sme hodnotili 4 indikátory trvalo udržateľného rozvoja, ktoré sme vyhodnotili po preštudovaní nahromadených údajov dostupných a publikovaných Mestským úradom a Úradom sociálnych vecí a rodiny v Prievidzi a Štatistickým úradom v Bratislave.

Skúmané ukazovatele TUR:

- čistý migračný pomer
- koeficient populačného rastu
- miera nezamestnanosti

- hustota obyvateľstva

3.2.1 Čistý migračný pomer

Stručná definícia: Pomerný rozdiel medzi počtom imigrantov a emigrantov v určitej oblasti a v určitom období k priemernému počtu obyvateľov v danej oblasti a v danom období.

Medzinárodná a vnútroštátna migrácia sa uvádza oddelene.

Merná jednotka: Zvyčajne sa vyjadruje na tisíc obyvateľov.

Agenda 21: Kapitola 5: Dynamika demografického rastu a trvalo udržateľný rozvoj.

Typ ukazovateľa: Hybná sila.

Účel: Čistý migračný pomer meria geografický pomer. Migrácia patrí popri narodení a smrti k základným demografickým javom, ktoré priamo ovplyvňujú počet obyvateľov (veľkosť populácie) v danej oblasti.

3.2.2 Koeficient populačného rastu

Stručná definícia: Priemerný ročný stupeň zmeny vo veľkosti populácie v určitom období.

Merná jednotka: Zvyčajne sa vyjadruje na tisíc obyvateľov.

Agenda 21: Kapitola 5: Dynamika demografického rastu a trvalo udržateľný rozvoj.

Typ ukazovateľa: Hybná sila.

Účel: Koeficient populačného rastu sa meria ako rýchle sa mení veľkosť populácie.

3.2.3 Miera nezamestnanosti

Stručná definícia: Miera nezamestnanosti je pomer nezamestnaných k celkovej pracovnej sile.

Merná jednotka: %

Agenda 21: Kapitola 3: Boj s chudobou.

Typ ukazovateľa: Hybná sila.

Účel: Miera nezamestnanosti vymeriava časť pracovnej sily, ktorá v skúmanom období:

- nebola v práci alebo dočasne absentovala (t. j. nebola platená ani samostatne zárobkovo činná);
- je k dispozícii;
- alebo hľadá prácu.

3.2.4 Hustota obyvateľstva

Stručná definícia: Celkový počet obyvateľov krajiny alebo územia vydelený veľkosťou územia (na jednotku plochy).

Merná jednotka: Zvyčajne sa vyjadruje ako počet obyvateľov na kilometer štvorcový.

Agenda 21: Kapitola 5: Dynamika demografického rastu a trvalo udržateľný rozvoj.

Typ ukazovateľa: Stav.

Účel: Tento ukazovateľ meria koncentráciu obyvateľstva v priestore. Hustota obyvateľstva sa môže využívať ako parciálny indikátor požiadaviek a aktivít ľudí v danom území. Pre analytické účely sú vhodnejšie presnejšie ukazovatele, ako napr. počet obyvateľov na jednotku obývateľnej alebo kultivovateľnej pôdy. Rovnako užitočné môžu byť aj ukazovatele, rozpísané do kategórií podľa veľkosti miest, v spojení s ďalšími ukazovateľmi sídelných útvarov (Klinda, 2001).

4 VÝSLEDKY PRÁCE

4.1 Čistý migračný pomer

Migrácia súvisí so zmenou trvalého bydliska. Skladá sa z dvoch častí – imigrácia (prist'ahovanie) a emigrácia (vyst'ahovanie). Ich výsledkom je migračné saldo. Na mobilitu pôsobí množstvo faktorov: pracovné príležitosti, kvalifikácia, zárobkové možnosti, dopravná dostupnosť, bývanie, životné prostredie, vybavenosť infraštruktúrou. Najvyššia tendencia migrovať je u mladých ľudí do 35 rokov (Papcunová, Gecíková, 2007).

Tabuľka 1 Čistý migračný pomer v meste Prievidza v rokoch 2003–2007 (MÚ Prievidza, 2007)

Rok	Prist'ahovaní	Vyst'ahovaní	Absolútne údaje	na 1000 obyvateľov
2003	422	983	-561	-10,5
2004	472	1053	-581	-11,4
2005	578	956	-378	-7,3
2006	524	906	-382	-7,4
2007	450	855	-405	-7,9

Z tabuľky 1 možno vidieť, že čistý migračný pomer mesta Prievidza dosahuje neustále negatívne hodnoty. Absolútne najväčší migračný úbytok malo mesto v roku 2004 (581 osôb), keď sa z neho odsťahovalo 1 053 jeho obyvateľov. V roku 2005 migráciou ubudlo menej obyvateľov mesta ako v predchádzajúcom roku. To však nemožno pokladať za začiatok klesajúcej tendencie vývoja migračného úbytku, pretože nasledujúce roky sa počet imigrovaných opäť mierne zvyšoval.

Čo je hlavným dôvodom takéhoto odlivu obyvateľstva? Do úvahy prichádza nielen sťahovanie za prácou, ale aj takzvaná suburbanizácia, čiže sťahovanie mestského obyvateľstva na okolité vidiek. Príčinou je tiež nedostatočná ponuka možností a kvality bývania. Mladé rodiny hľadajú uspokojovanie svojich potrieb v okolitých obciach, kde sú podmienky pre bývanie lacnejšie v porovnaní s cenami v meste. Kvalita bývania je kvalitnejšia vo vzťahu k životnému prostrediu. Z mesta odchádzajú obyvatelia najmä v produktívnom veku. Dôvodom je hlavne nedostatok pracovných príležitostí a nízke platobné podmienky (Szalay, 2006).

Okresy Prievidza a Partizánske predstavujú jeden z dvoch obvodov Slovenska, ktoré za obdobie 1996–2003 zaznamenali úbytok obyvateľstva sťahovaním do zahraničia.

(MÚ Prievidza, 1997) Obvod Prievidza takto stratil 198 obyvateľov. Pravdepodobne aj na základe tejto skutočnosti Výskumné demografické centrum priradilo okres Prievidza k mestám Bratislava a Košice, v ktorých sa očakávajú do roku 2025 najväčšie migračné úbytky.

4.2 Koeficient populačného rastu

Dynamika vývoja obyvateľstva alebo prirodzený pohyb zachytáva dva protichodné javy v zmene stavu obyvateľstva a to natalitu (pôrodnosť) a mortalitu (úmrtnosť). Prirodzený prírastok obyvateľstva je teda rozdiel medzi počtom živonarodených detí a zomretých osôb. Za živonarodené dieťa sa pokladá také, ktoré sa narodí aspoň s jedným zo znakov života. Prirodzený pohyb obyvateľstva je ovplyvnený sobášovosťou, rozvodovosťou i potratovosťou, aj napriek skutočnosti, že tieto javy sa priamo do bilancie obyvateľstva nezapočítavajú. Údaje o prirodzenom pohybe obyvateľstva sa zisťujú za všetkých obyvateľov, ktorí majú na území SR trvalé bydlisko, bez ohľadu na štátne občianstvo (Papunová, Gecíková, 2007).

Vývoj počtu obyvateľov, a to akejkol'vek územnej jednotky, závisí nielen od zmien vyplývajúcich z ľudskej reprodukcie (prirodzený pohyb), ale aj od zmien trvalého pobytu, čiže migrácie (mechanický pohyb). Celkový prírastok alebo koeficient populačného rastu je teda súčtom prirodzeného prírastku a celkového migračného pomeru (migračného salda).

Tabuľka 2 Koeficient populačného rastu mesta Prievidza v rokoch 2003-2007(MÚ Prievidza, 2007)

Rok	Narodení	Zosnulí	Prirodzený prírastok		Migračný pomer		Koef. populač. rastu	
			Absolút. údaje	na 1000 obyvateľov	Absolút. údaje	na 1000 obyvateľov	Absolút. údaje	na 1000 obyvateľov
2003	364	332	32	0,6	-561	-10,5	-529	-9,9
2004	333	272	61	1,2	-581	-11,4	-520	-10,2
2005	398	310	88	1,7	-378	-7,3	-290	-5,6
2006	410	99	311	6	-382	-7,4	-71	-1,4
2007	285	327	-42	0,8	-405	-7,9	-447	-7,1

Mesto Prievidza malo od roku 2003 pozitívny prirodzený prírastok, ktorý bol výsledkom vysokej pôrodnosti a nízkej úmrtnosti. Demografi tvrdia, že k tomu došlo preto, že sa postupne uskutočňujú sobáše odložené z 90. rokov a zákonite i „odložené pôrody“. Inými

slovami preto, že rodičom sa stal človek, ktorý by to za iných spoločenských okolností urobil už skôr – v 90. rokoch. V tomto prípade mesto Prievidza javí obdobnú vývinovú tendenciu Zmena nastala až v roku 2007, kedy počet zosnulých prevýšil počet narodených (Tab. 2).

Ďalšou zložkou celkového prírastku alebo úbytku je sťahovanie. V meste Prievidza môžeme konštatovať negatívny migračný pomer. Migračné saldo na 1000 obyvateľov má mierne rastúcu tendenciu. V roku 2003 sme zaznamenali hodnotu -10,5 a v roku 2007 -7,9.

4.3 Miera nezamestnanosti

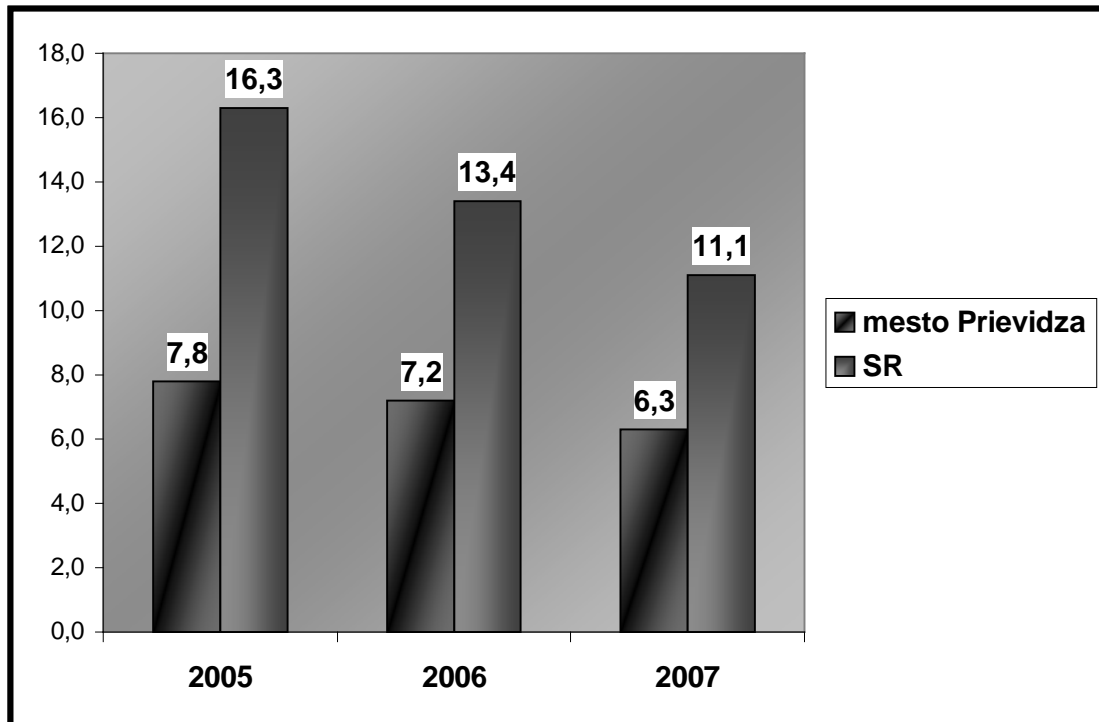
Nezamestnanosť je relevantný ukazovateľ pri zisťovaní smerovania krajiny k TUR, predovšetkým, ak sa zisťuje pravidelne a posudzuje sa spolu s ďalšími sociálno-ekonomickými indikátormi. Pokladá sa za jednu z hlavných príčin chudoby.

Základným ukazovateľom, ktorý vyjadruje nezamestnanosť je miera nezamestnanosti. Vypočíta sa ako podiel nezamestnaných a ekonomicky aktívnych osôb. Nezamestnanosť je možné sledovať aj podľa parciálnych členení: podľa pohlavia, dosiahnutého vzdelania, veku.

Miera nezamestnanosti v meste Prievidza má mierne klesajúcu tendenciu. Pohybuje sa pod celoslovenským priemerom, ktorý sa vyvíjal nasledovne: rok 2005 16,3 %, rok 2006 13,4 % a v roku 2007 klesla hodnota na 11,1 % (Obr. 1). Nezamestnanosť v meste nepredstavuje zatiaľ významný problém. Možno to dokumentovať aktuálnymi číslami o miere evidovanej nezamestnanosti. V roku 2005 dosiahla hodnotu 7,8 % a neustále sa znižovala, a to napríklad zo 7,2 % v roku 2006 na 6,3 % v roku 2007 (ÚPSVR Prievidza 2007).

Miera nezamestnanosti v okrese i meste Prievidza je nižšia, ako je priemer na Slovensku. Oproti predchádzajúcim rokom stále klesá, čo je prejavom vstupu do eurozóny a tiež konjunktúrou ekonomiky.

Medzi skupiny občanov najviac ohrozených nezamestnanosťou patria najmä dlhodobo nezamestnaní občania, ktorí tým, že sú dlhšie bez práce, strácajú pracovné návyky a nemajú záujem zaradiť sa do pracovného procesu, absolventi škôl, ktorí nemajú prax, a preto si ťažšie hľadajú zamestnanie, občania so zdravotným postihnutím, ktorí pre horší zdravotný stav

bývajú často práceneschopní a zamestnávateľia ich preto neradi zamestnávajú, občania starší ako 50 rokov veku, ktorí sú menej flexibilnejší a aj napriek dostatočnej praxi, množstvu vedomostí a skúseností, nejavia zamestnávateľia o nich veľký záujem a mladiství, ktorí nedosiahli ešte 18 rokov, nemajú prax a väčšina z nich získala len základné vzdelanie alebo sú bez vzdelania, a preto majú menšie šance uplatniť sa na trhu práce.

Obrázok 1 Miera nezamestnanosti v meste Prievidza v rokoch 2005-2007 (ÚPSVR Prievidza 2007, ŠÚ SR 2007)

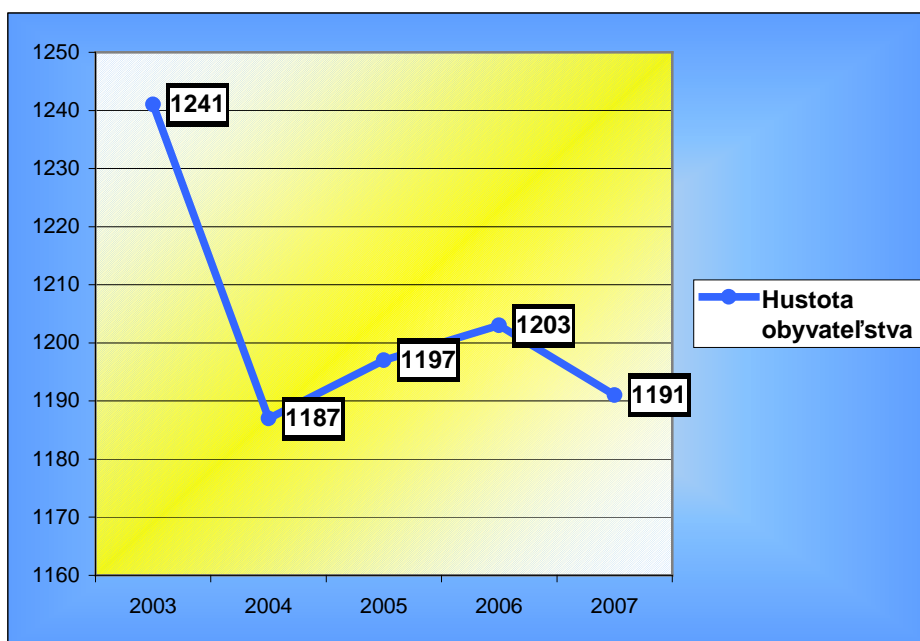
4.4 Hustota obyvateľstva

Hustota obyvateľov sa vypočíta ako pomer počtu obyvateľov a rozlohy daného územia. Súvisí s koncentráciou obyvateľstva v území, má vysokú vypovedaciu schopnosť a je odrazom sociálno-ekonomických javov v spoločnosti.

Mesto Prievidza je administratívnym i prirodzeným centrom okresu Prievidza. Rozloha vymedzeného územia je 43,06 km² a k 31.12 2007 tu žilo 51 295 obyvateľov. Na základe toho bolo jedenástym najväčším mestom Slovenska podľa počtu obyvateľov. Z

hľadiska územného členenia je Prievidza sídlom okresu, prvého v poradí medzi deviatimi okresmi Trenčianskeho kraja podľa rozlohy (960 km²), ako aj počtu obyvateľov (139 502) v roku 2005. Hustota obyvateľstva predstavuje počet obyvateľov pripadajúcich na jednotku plochy ,obvykle na 1km².

Počet obyvateľov mesta Prievidza má klesajúci charakter. V roku 2003 tu žilo 1241 obyvateľov na 1km². O rok neskôr táto hodnota výrazne poklesla na 1187 obyvateľov (obrázok 2). Dôvodom môže byť najmä veľký odlev obyvateľov mesta za prácou, vzdelaním alebo bývaním. V roku 2005 a 2006 hustota obyvateľstva mierne narástla, no v minulom roku sme zaznamenali opäť mierny pokles (1191 obyvateľov na 1km²).

Obrázok 2 Hustota obyvateľstva v meste Prievidza v rokoch 2003-2007 (MÚ Prievidza 2007)

Počtom obyvateľov je Prievidza štvrtý najväčší okres Slovenska. Pred ním sú len okresy Nitra, Prešov a Žilina. Hustotou osídlenia výrazne prevyšuje celoslovenský priemer, ktorý predstavuje 110 obyvateľov na 1km² (ŠÚ SR 2007).

Okres Prievidza je administratívne začlenený do Trenčianskeho kraja. Na území okresu Prievidza sa nachádza 52 administratívnych obcí z toho 4 štatutárne mestá: Prievidza, Nováky, Bojnice a Handlová.

5 DISKUSIA

Priestorový pohyb obyvateľstva patrí medzi najdôležitejšie komponenty regionálneho vývoja obyvateľstva. V roku 2006 zmenilo miesto trvalého bydliska vo vnútri územia SR 91,5 tisíc osôb, čo bolo vyše 4,3 tisíc viac ako v roku 2005. V prepočte na 1000 obyvateľov to predstavuje 17 osôb. Z hľadiska pohlavia v počtoch migrujúcich prevládajú ženy (okolo 53 %). Vyše 70 % sťahujúcich vo vnútri územia SR tvoria osoby v produktívnom veku (15-64) (ŠÚ SR 2007). Prevládajúcim typom vnútornej migrácie je dlhodobé sťahovanie na kratšie vzdialenosti, t.j. z obce do obce v tom istom okrese alebo z kraja do kraja. Hlavnými dôvodmi vnútornej migrácie, ktoré migranti uvádzajú sú bytové dôvody (37 %) a nasledovanie rodinného príslušníka (27 %). Z dôvodu sobáša mení trvalý pobyt 7 % osôb. V rámci medzinárodnej migrácie prevažnú väčšinu migrantov motivuje túžba po lepších ekonomických príležitostiach a vyššej životnej úrovni, avšak časť z nich je nútená migrovať v dôsledku ozbrojených konfliktov, prenasledovania, chudoby, prírodných pohrôm a následnej environmentálnej degradácie krajiny (Mládek, a i. 2006).

Nezamestnanosť v Prievidzi nie je na rozdiel od iných regiónov na Slovensku vážny problém. Ku koncu roka 2006 bola miera nezamestnanosti v okrese Prievidza 7,2 %. Najvyššiu mieru sme zaznamenali v okresoch Rimavská Sobota (28,3%), Revúca (25,9%), Kežmarok (22,2 %), Trebišov (21,8 %), Veľký Krtíš (21,6 %), Rožňava (21 %), Lučenec (19,8 %) a najnižšiu mali okresy v Bratislave (od 1,7 % do 2,1 %) (ŠÚ SR 2007).

Rizikóvymi skupinami na trhu práce sú mladí ľudia bez práce, ženy starajúce sa o deti, osoby s nízkou kvalifikáciou a zdravotne postihnutí občania. Tieto skupiny sú vytlačené z trhu práce a postupne sa stávajú dlhodobo nezamestnanými. Hlavným problémom na trhu práce v SR je nezamestnanosť mladých ľudí. Napríklad v roku 2006 z celkového počtu nezamestnaných osôb 22,6 % tvorili mladí ľudia vo veku 15-24 rokov. Podľa pohlavia vyššie percento mladých nezamestnaných bolo u mužov (25,2 %), u žien bol podiel mladých z celkového počtu nezamestnaných žien 19,9 %. Z odvetvového hľadiska najvyšší počet nezamestnaných osôb pracoval naposledy v priemysle, obchode, pôdohospodárstve, stavebníctve a ostatných spoločenských, sociálnych a osobných službách. Podiel nezamestnaných, ktorí mali posledné zamestnanie v uvedených odvetviach predstavoval 41,4 % z celkovej nezamestnanosti v roku 2006 (ŠÚ SR 2007).

Slovensko sa nielen rozlohou, ale i počtom obyvateľov radí medzi menšie európske krajiny. Hustota obyvateľstva dosahuje 110 obyvateľov na km², ale priestorová

diferencovanosť je výrazná. Počtom obyvateľov sú najväčšie východoslovenské kraje Prešovský a Košický, v ktorých sa koncentruje 29 % obyvateľstva Slovenska. Najnižší počet obyvateľov má Trnavský kraj. V hustote obyvateľstva sa však prejavujú výraznejšie rozdiely. Najľudnatejší je Bratislavský kraj s hustotou 292,3 obyvateľov na km², aj ďalšie dva rozlohou menšie kraje, Trnavský a Trenčiansky, majú hustotu nad 130 obyvateľov na km². Najnižšiu má Banskobystrický kraj s úrovňou 69,8 obyvateľov na km² (ŠÚ SR 2004). Okres Prievidza dosahuje priemernú hustotu obyvateľstva 145 obyvateľov na km². Patrí do Trenčianskeho kraja, ktorého hustota sa pohybuje okolo 135 obyvateľov na km². Osídlenie však nie je rovnomerné. Husto zaľudnené sú rovinatejšie územia, podstatne redšie osídlené sú oblasti nachádzajúce sa prevažne po obvode kraja. Najnižšia hustota je v okrese Bánovce nad Bebravou (83,5 obyvateľov na km²), najvyššia v okresoch Ilava (172,2 obyvateľov na km²) a Trenčín (166,8 obyvateľov na km²) (ŠÚ SR 2004).

V historickom vývoji celkového pohybu obyvateľstva Slovenska sa prirodzený a migračný pohyb uplatňovali rozlične, i keď všeobecne za určujúcu zložku možno považovať prirodzený pohyb. Hlavnými populačnými procesmi prirodzeného pohybu obyvateľstva sú pôrodnosť a úmrtnosť, ktoré priamo vstupujú do bilancie pohybu obyvateľstva. Podľa ich vzťahu hovoríme o prirodzenom prírastku alebo úbytku obyvateľstva. K ďalším procesom patrí rozvodovosť, sobášnosť a potratovosť, ktoré síce nevstupujú priamo do bilancie prirodzeného pohybu, ale do značnej miery môžu ovplyvniť spomínané dva základné procesy (Mládek, a i., 2006). Od doby, kedy je rast populácie sledovaný, teda asi od 19. storočia, sa zdá, že v globálnom meradle ako pôrodnosť, tak aj úmrtnosť klesajú. Vďaka zvyšujúcej sa starostlivosti o novorodencov, zlepšujúcim sa hygienickým podmienkam a zdravotnej starostlivosti je pokles úmrtnosti strmší než pokles pôrodnosti – prírastok je teda kladný a populácia rastie (Mezřický, 2005).

6 NÁVRH NA VYUŽITIE VÝSLEDKOV

- ✓ výrazný rozvoj terciárnej a kvartérnej sféry, rozvoj funkcie rekreácie a turizmu, vedy a výskumu, rozvoj služieb vybavenosti v nových obytných lokalitách, sociálnej infraštruktúry a najmä komerčnej vybavenosti vytvoria predpoklady pre výrazný podiel nových pracovných príležitostí
- ✓ problém nezamestnanosti by bolo vhodné riešiť podporou rozvoja podnikateľských aktivít výrobného a nevýrobného charakteru
- ✓ predpokladom pre zastavenie negatívneho demografického vývoja je vytvorenie podmienok pre nové pracovné príležitosti najmä zhodnotením územného rozvojového potenciálu pre umiestnenie potrebných funkcií, najmä pre priemysel, bývanie, vybavenosť, ale i každodennú a krátkodobú rekreáciu a oddych
- ✓ je nevyhnutné vytvárať dostatok pracovných príležitostí s vyššími príjmami
- ✓ veľmi dôležitá je rekvalifikácia nezamestnanej pracovnej sily a jej zaškolenie
- ✓ podporovanie programov trvalo udržateľného rozvoja a do jeho realizácie zapájanie všetkých vrstiev obyvateľstva

Mesto svojím neustálym vyhľadávaním investorov a výstavbou nového priemyselného parku Prievidza – Západ môže prispieť v budúcnosti k zníženiu miery nezamestnanosti. Základom pre úspešnosť podnikania by mohlo byť vhodné prírodné prostredie a kvalifikovaná pracovná sila.

7 ZÁVER

Mesto Prievidza stráca obyvateľov predovšetkým emigráciou. Väčší sklon k sťahovaniu majú tí mladší a vzdelanejší. Mesto tak môže migráciou stratiť časť tých ľudských zdrojov, ktoré sú najviac schopné prispieť k zlepšeniu celkovej životnej úrovne. Čistý migračný pomer v meste dosahuje len negatívne hodnoty. Najviac ľudí emigrovalo v roku 2004 (581) a tiež predchádzajúci rok (561). Od roku 2005 táto úroveň klesla na 378 osôb, no v nasledujúcom období zase stúpala.

Od roku 2003 do roku 2006 sa v meste prejavoval prirodzený prírastok. V roku 2007 však počet zosnulých prevýšil počet narodených (o 42). Celkový prírastok v meste nadobúda záporné hodnoty. Celkové úbytky obyvateľstva ovplyvňuje predovšetkým klesajúci migračný pomer. Najviac obyvateľov ubudlo v roku 2004 (520) a najmenej v roku 2006 (71).

Mesto Prievidza patrí medzi mestá s nižšou mierou nezamestnanosti, ktorá dosiahla v roku 2005 7,8 % (zatiaľ čo priemerná na Slovensku bola 16,3 %). V roku 2006 jej hodnota klesla o 0,6 % a minulý rok sme zaznamenali úroveň 6,3 %. Zistené údaje sme porovnávali so SR. Slovensko má tiež klesajúcu mieru nezamestnanosti, no oproti mestu Prievidza sú jej hodnoty vyššie (13,4 % v roku 2006 a 11,1 % v roku 2007). Najväčší podiel z celkovej evidovanej nezamestnanosti predstavujú v meste z kvalifikačného hľadiska pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci a z pohľadu veku pracovná sila medzi 20 až 29 rokov a nad 50 rokov.

Hustota obyvateľstva mesta má klesajúcu tendenciu. Rozloha územia je 43,06 km². Počet obyvateľov neustále klesá. V roku 2003 tu žilo 53 418 obyvateľov, čo predstavuje hodnotu 1241 obyvateľov na 1 km². O rok neskôr už iba 1187 obyvateľov na km² (51 116 obyvateľov.). V roku 2005 hodnota narástla o 10 obyvateľov, v roku 2006 o 16 obyvateľov na km² oproti roku 2004. Minulý rok sme zaznamenali 1191 obyvateľov na km² (počet obyvateľov v roku 2007 bolo 51 295).

8 POUŽITÁ LITERATÚRA

ANONYMUS. 2003. *Development, Refinement, Management and Evaluation of European Common Indicators Project (ECI)*. Final Project Report. Ambiente Italia Research Institute, European Commission, s. 24–50.

BRUNDTLAND, G. H. 1987. *Our Common Future*. Oxford : Oxford University Press, 1987.

DEMO, M. a i. 2007. *Udržateľný rozvoj: život v medziach únosnej kapacity biosféry*. Nitra : SPU, 2007. 439 s. ISBN 978-80-8069-826-3.

EPA, 1995. *Conceptual Framework to Support Development and Use of Environmental Information in Decision Making*. Document No. 239-R-95-012, Washington, USA,

GLADWIN, T. – KENNELLY, J. – KRAUSE, T, S. 1995. *Shifting paradigms for sustainable development*. In: *Academy of Management Review*, 20 (4), s. 874 – 907,

HART, M. 1998. *Sustainable Community Indicators – Trainer’s Workshop*. US EPA Office of Sustainable Ecosystems and Communities (OSEC), Lowell Center for Sustainable Production at the University of Massachusetts, Lowell, Massachusetts, USA, s. 36 – 58,

HUBA, M. 1996. *Uplatnenie filozofie trvalej udržateľnosti pri hodnotení návrhov rozvojových koncepcií*. In: Kozová, M. a i., 1996: *Strategické environmentálne hodnotenie (SEA) ako jeden z nástrojov realizácie environmentálnej politiky a stratégie TUR*, Projekt MŽP SR BA, 1. časť: s 55–74.

CHIRAS, D. D. 1993. *Ecologic Teaching the Biological Principles of Sustainability*. In : *Amer. Biol. Teacher*, 55. 1993, s. 71–76.

IZAKOVIČOVÁ, Z. - MIKLÓS, L. – DRDOŠ, J. 1997. *Krajinnoekologické podmienky TUR*. Bratislava: Veda, 1997. 183 s. ISBN 80-224-0485-3.

KLINDA, J. (ed.). 2001. *Agenda 21 a trvalo udržateľný rozvoj*. Bratislava: MŽP SR, 2001. 782 s. ISBN 80-88833-03-5.

KRASNEC, P. 1999. *Trvalo udržateľný rozvoj*. Učebné texty pre študentov environmentalistiky. Katedra krajinnej ekológie, Prírodovedecká fakulta UK, Bratislava, 1. vydanie, 108s.

MEADOWS, D. H., MEADOWS, D. L., RANDERS, J. 1972.: *The Limits to Growth*, Univesre Books, A Potomac Assosiates Book, New York.

MESTO PRIEVIDZA. 2008. Barokový kostol. [online], [citované 20. marca 2008]. Dostupné na internete:

<<http://www.prievidza.sk/?str=fotogaleria&detail=detail&back=4&pc=86>>

MEZŘICKÝ, V. 2005. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha: Portál, 2005, Vyd. 1, 208s. ISBN 80-7367-003-8.

MK SR. 2008. Bojnický zámok. [online], [citované 12. apríla 2008].Dostupné na internete:

<<http://registerkultury.gov.sk/podujatia/foto/f1054.jpg>>.

MLÁDEK, J. a i. 2006. *Demografická analýza Slovenska*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006. Prvé vydanie. 222s. ISBN 80-223-2191-5.

MURCOTT, S. 1997. *Sustainable Development: A Meta Review of Definitions, Principles, Criteria, Indicators, Conceptual Frameworks, Information Systems*. Research Environmental Engineer, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts, 37s.

MÚ PRIEVIDZA. 2007. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prievidza*. [online], [citované 5. marca 2008].Dostupné na internete:

<<http://www.prievidza.sk/dokumenty/analiza/1.pdf>>.

NIXON, J. A. – FROD, S. 1996. *12th Intensive Training Course on Environmental Assessment and Managment*. Course Manual, Centre for Environmental Managment and Planning (CEMP), 14th January – 8th March, University of Aberdeen, UK, s 12/ 1–7.

OECD, 1993. *OECD Core Set of Indicators for Environmental Performance Reviews. A synthesis Report by the Group of the State of the Environment, Environmental Monographs, No. 83, Paris, France. 35s.*

PAPCUNOVÁ, V. – GECÍKOVÁ, I. 2007. *Návody na cvičenia z regionálnej ekonomiky.* Nitra: SPU, 2007. 73s. ISBN 978-80-8069-848-5.

PRIEVIDZA, b. r. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prievidza (2007–2013)* [online], [citované 9. marca 2008]. Dostupné na internete: <<http://www.prievidza.sk/dokumenty/analiza/1.pdf>>.

REDCLIFT, M. a i.. 1987. *Sustainable Development. (Exploring the contradiction).* Methuen, London, New York, 1987. 221s.

RODENBURG, E. 1996. *Monitoring for Sustainability.* IN: IUCN, I. C. E. P. P. California, s.77–86.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT, 1994. *The UK Strategy.* Cmm 2426, TSO, 1994, ISBN 0-10-124262-X.

SZALAY, G. 2006. *Územný plán mesta Prievidza. Aktualizácia 2006.* PRIEVIDZA : AGS ATELIÉR. [online], [citované 10. apríla 2008]. Dostupné na internete : <http://www.prievidza.sk/dokumenty/uzemny_plan_mesta/diel_a.pdf>.

ŠÚ SR. 2004. *Regióny Slovenska.* Bratislava: Veda, 2004. 107s. ISBN 80-224-0817-4.

ŠÚ SR. 2007. *Trendy sociálneho vývoja v SR.* Bratislava: ŠÚ SR, 2007. 154s. číslo: 600-0130/2007.

TURNER, R. K. 1988. *Sustainability, Resource Conservation and Pollution Control an Overview.* In: Turner, R. K. (ed.), 1988.

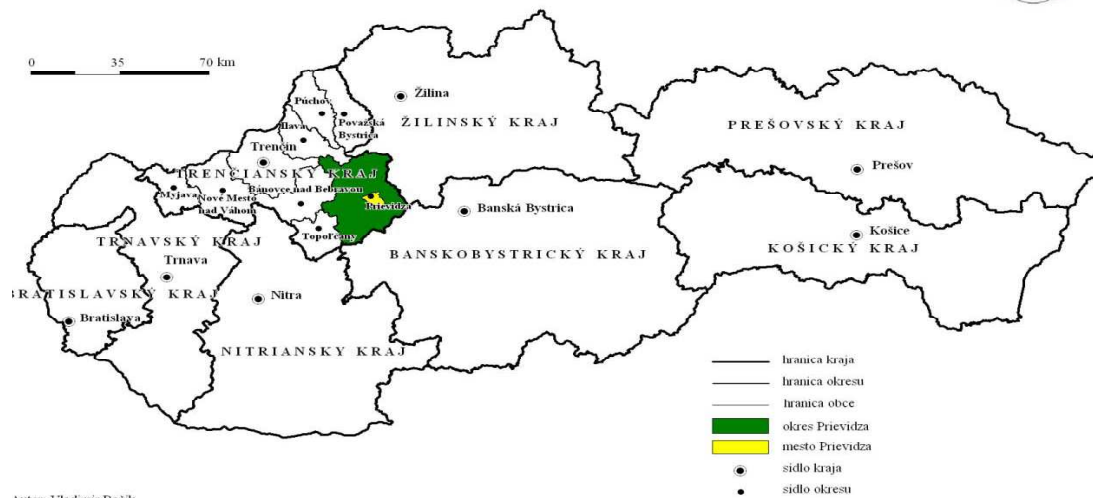
ÚPSVR PRIEVIDZA. 2007. *Štatistiky za okres Prievidza po obciach*. [online], [citované 15. marca 2008]. Dostupné na Internete : <http://www.upsvar-pd.sk/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=33&Itemid=51>.

VAVROUŠEK, J. 1984. *Projekt prognózy životního prostředí*. Praha: VÚ VTR, 1984.

VIEDERMAN, S. 1996. *What Do We Need to Know?*. IUCN, I.C.E.P.P. California, 1996, s. 36 – 44.

PRÍLOHY

Mapa 1.1.: Poloha mesta Prievidza v rámci Slovenskej republiky

Autor: Vladimír Bačík
Zdroj: Atlas krajiny SR (2002)

Obrázok 1 Poloha mesta Prievidza v rámci SR (Prievidza, b. r.)

Obrázok 2 Barokový kostol (Mesto Prievidza, 2008)

Obrázok 3 Bojnický zámok (MK SR, 2008)